Euran kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

2025

Sisältö

1 Johdanto **4**

2 Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja säädökset **5**

3 Euran kunnan varhaiskasvatuksen arvoperusta **5**

4 Keskeiset käsitteet **6**
4.1 Tasa-arvo 6
4.2 Yhdenvertaisuus 6
4.3 Inkluusio 7
4.4 Osallisuus 7
4.5 Sukupuolisensitiivisyys 7

5 Nykytilan kartoitus **8**
5.1 Yksikkökohtaiset toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat 2023–2024 8
5.2 Anonyymi kyselylomake 9
5.3 SWOT-analyysi 9
5.4 Lasten haastattelut 10

6 Tavoitteet **11**
6.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen 11
6.2 Inklusiivisen toimintakulttuurin kehittäminen 12
6.3 Leikin mahdollistaminen kaikille lapsille 12
6.4 Syrjinnän ehkäisy 13

7 Toimenpiteet **13**
7.1 Sukupuolisensitiivinen kasvatus 13
7.2 Leikin merkitys tasa-arvon ja inkluusion toteutumisessa 13
7.3 Tukea tarvitsevien lasten osallisuus 14
7.4 Syrjinnän ehkäisyn toimenpiteet 14

8 Ohjaus ja vuorovaikutus **15**

9 Yhteistyö huoltajien kanssa **15**

Lähteet **17**

Liitteet

Liite 1. Anonyymi kyselylomake

Liite 2. SWOT-analyysipohja

Liite 3. Lasten haastattelu

Liite 4. Lasten haastattelujen tulokset

Liite 5. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden arviointikaavake

1 Johdanto

Varhaiskasvatusta koskevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisvelvoitteet tulivat voimaan 1.6.2023 alkaen sekä varhaiskasvatuksen järjestäjien että palveluntuottajien osalta. Tasa-arvolaki (609/1989) velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjää huolehtimaan, että tytöillä ja pojilla on samat mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjää arvioimaan, miten sen toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin ja miten yhdenvertaisuus toteutuu sen toiminnassa. Varhaiskasvatuksen järjestäjän on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Toimenpiteiden tulee olla tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa siitä, että varhaiskasvatuksen toimipaikassa laaditaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma yhdessä henkilöstön kanssa. Suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Euran kunnan varhaiskasvatuksella oli tarve päivitetylle tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalle ja tämä suunnitelma on laadittu siihen tarpeeseen. Tämän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on tukea Euran kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus työn kehittämistä ja lisätä Euran kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstön tietoisuutta tasa-arvoisesta ja yhdenvertaisesta kasvatuksesta. Suunnitelman avulla varhaiskasvatuksen henkilöstö osaa huomioida lasten yksilölliset tarpeet paremmin ja pohtia omia asenteita liittyen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen.

Euran kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sisältää keskeisten käsitteiden, asiakirjojen ja arvoperustan lisäksi tavoitteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämiseen ja toimenpiteet tavoitteiden toteutumiselle. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen arvioimiseen on myös valmisteltu arviointilomake varhaiskasvatuksen henkilöstön käyttöön.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistui tämän suunnitelman laatimiseen vastaamalla anonyymiin kyselyyn toukokuussa 2025 ja tekemällä SWOT-analyysin leikistä tiimeittäin. Näiden tiedonkeruumenetelmien kautta suunnitelmaan saatiin varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmaa tämän hetken tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta. Kymmenen lasta satunnaisotannalla Euran kunnan varhaiskasvatuksesta vastasi tablettikyselyyn henkilöstön avulla.

Euran kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet sosionomiopiskelijat Anna Ahola ja Johanna Kauppila, Euran kunnan varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö, Euran kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstö ja satunnaisotannalla kymmenen lasta.

Euran kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa käytetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen kehittämiseen ja arviointiin.

2 Varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat ja säädökset

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuslaissa on määritelty tavoitteet varhaiskasvatukselle ja näiden tavoitteiden tulee ohjata toimintaa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuslaissa määriteltyjä tavoitteita ovat:

- Lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen
- Lapsen elinikäisen oppimisen tukeminen inklusiivisten periaatteiden mukaisesti
- Monipuolisen pedagogisen toiminnan toteuttaminen
- Terveellisen ja turvallisen kasvuympäristön varmistaminen
- Mahdollisimman pysyvien vuorovaikutussuhteiden turvaaminen
- Yksilöllisen tuen tarpeen tunnistaminen
- Lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen
- Lapsen osallisuuden mahdollistaminen
- Yhdessä vanhempien kanssa toimiminen ja
- Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 on valtakunnallinen opetushallituksen laatima asiakirja, jonka mukaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 on perusteasiakirja, joka ohjaa varhaiskasvatuksen suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteuttamista koko maassa.

Euran kunnan varhaiskasvatuksen paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan tavoitteet, toiminnot ja tapa toteuttaa varhaiskasvatusta teemalla “Lapsen hyvä päivä euralaisessa varhaiskasvatuksessa”. Varhaiskasvatussuunnitelma on Euran kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstöä oikeudellisesti velvoittava määräys; se ohjaa ja konkretisoi sekä tukee euralaisen varhaiskasvatuksen toteuttamista hyvinvoivan lapsen, perheen ja työyhteisön hyväksi.

3 Euran kunnan varhaiskasvatuksen arvoperusta

Euran kunnan varhaiskasvatuksen arvot on jaettu neljään eri osa-alueeseen, joiden yhteisenä johdattavana lankana on osallistava varhaiskasvatus. Näiden varhaiskasvatuksen yleisten arvojen lisäksi jokainen yksikkö ja vielä jokainen ryhmä jokaisessa yksikössä on laatinut omat arvonsa, jonka pohjalta henkilöstö työskentelee.

Turvallinen arki, johon kuuluvat avoimuus, rehellisyys, luottamus ja hyvinvointi. Turvallisessa arjessa lasten on helppo tulla varhaiskasvatukseen ja huoltajien on helppo antaa lapsensa hoidettavaksi.

Positiivinen vuorovaikutus, johon kuuluvat läsnäolo, kannustus ja hyvät tavat.

Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksen arjessa, jossa ollaan läsnä lasten tarpeille, muistetaan aina huomioida kaikki hyvä ja kannustaa toisiamme sekä toimia hyvien tapojen mukaan.

Arvostus, johon kuuluvat ainutlaatuisuus, moninaisuus, oikeus tukeen ja vahvuudet. Arjessa muistetaan, että jokainen on oma ainutlaatuinen arvostettava yksilönsä ja yhdessä etsitään ja vahvistetaan jokaisen vahvuuksia. Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatuksessa saada tukea kasvuunsa.

Leikin voima, johon kuuluvat ilo, leikillisyys, “opitaan leikkien, leikitään oppien” ja “leikitään mukana”. Leikki on vahvana osana euralaista varhaiskasvatusta ja siksi se on myös omana arvonaan. Leikin avulla tuetaan lasten kasvua, oppimista, tehdään arjesta iloisempaa ja leikillisempää.

4 Keskeiset käsitteet

4.1 Tasa-arvo

Tasa-arvolla tarkoitetaan, että kaikki yksilöt ovat samanarvoisia ja kaikilla yksilöillä on samanlaiset oikeudet sukupuolesta riippumatta. Sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän estäminen on kirjattu tasa-arvolakiin.

Varhaiskasvatuksen järjestämisessä tasa-arvo tarkoittaa, että pojilla ja tytöillä on yhtäläinen oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvon edistämisessä tulee huomioida lapsen ikä ja kehitys. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee lasten ohjaamisessa huomioida, ettei sukupuoli aseta lapsia eriarvoiseen asemaan. Lapsen leikit, leikkikaverit ja toiminta varhaiskasvatuksessa, eivät saa olla riippuvaisia lapsen sukupuolesta.

4.2 Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että kaikki yksilöt ovat samanarvoisia riippumatta iästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta yksilöön liittyvästä asiasta. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja syrjinnän ehkäisy liittyen yksilön ominaisuuksiin on kirjattu yhdenvertaisuuslakiin.

Varhaiskasvatuksessa henkilöstön ohjatessa lapsia kiinnitetään huomiota siihen, ettei lapsen ihonväri, uskonto tai esimerkiksi vamma aseta lasta eriarvoiseen asemaan muiden kanssa. Varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan ja arvostetaan jokaisen lapsen ominaisuuksia ja edistetään jokaisen lapsen yksilöllistä kasvua.

4.3 Inkluusio

Varhaiskasvatuksessa inkluusiolla tarkoitetaan jokaisen lapsen mahdollisuutta osallistua varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksen toimintaan. Inkluusio mahdollistaa jokaiselle lapselle yhtäläiset oikeudet. Inkluusion yhtenä määritelmänä on käytetty minimaalista ulkopuolelle jäämistä ja esimerkiksi fyysinen vamma, sukupuoli tai kielitaito ei saa olla lapsen osallistumisen esteenä. Inkluusion toteutumiseksi varhaiskasvatuksessa tulee kiinnittää huomiota myös sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön, jotta jokaisen lapsen osallisuus toteutuu.

Euralaisessa varhaiskasvatuksessa inkluusion näkökulmasta on huomioitava etenkin pienet lapset, maahanmuuttajataustaiset lapset sekä lapset, joilla on tuen tarve. Euralaisessa inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa sosiaalinen osallisuus on tärkeässä roolissa ja lapsia rohkaistaan ilmaisemaan itseään, harjoittelemaan ja opettelemaan erilaisia taitoja, tietoja ja työtapoja omassa tahdissaan.

4.4 Osallisuus

Osallisuudella tarkoitetaan kokemusta siitä, että kuuluu johonkin ryhmään ja on mahdollisuus vaikuttaa ryhmän asioihin. Osallisuuden kautta yksilö tuntee tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja hyväksytyksi. Euralaisessa varhaiskasvatuksessa toimiessaan ryhmän jäsenenä lapset oppivat ja näkevät erilaisia yhteistyötaitoja, kuten keskustelua, neuvottelua ja kompromissien tekemistä.

Varhaiskasvatuksessa osallisuus tarkoittaa lasten ja huoltajien näkemysten ja ajatusten arvostamista. Euran varhaiskasvatuksen omassa varhaiskasvatussuunnitelmassa lasten osallisuus on tärkeässä roolissa. Keskeistä lapsen osallisuuden tunteessa ovat kuulluksi tuleminen ja vaikuttaminen omassa vertaisryhmässä vuorovaikutuksessa muiden ryhmän jäsenten kanssa. Euralaisessa varhaiskasvatuksessa lapset ja huoltajat otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin (edellytystensä mukaisesti) ja toiminnansuunnittelussa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon lasten mielenkiinnonkohteet.

4.5 Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan ymmärrystä sukupuolen vaikutuksesta ihmisten arkeen, hyvinvointiin ja mahdollisuuksiin. Sukupuolisensitiivisyyteen kuuluu, että jokaiselle taataan samat oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet sukupuolesta tai sukupuolen ilmaisusta huolimatta. Sukupuolisensitiivinen ihminen kohtaa jokaisen yksilöllisesti, ilman ennakko-oletuksia sukupuolesta tai siihen liittyvistä normeista. Sukupuolisensitiivisyys ei tarkoita, että sukupuoli unohdettaisiin, vaan sukupuolen moninaisuus huomioidaan ja tuetaan tasa-arvoa jokaiselle, sukupuolesta riippumatta.

Sukupuolisensitiivisyys haastaa nimenomaan aikuisia tunnistamaan itsessään omia

asenteitaan ja arvoja ja ymmärtämään myös tiedostamattomia ajatuksia ja odotuksia, jotka on kohdistettu sukupuoliin. Sukupuolistereotypia voi aikuisillakin vaikuttaa siihen, miten lapsia kohdellaan ja kohdataan ja mihin heidän oletetaan pystyvän sukupuolensa perusteella.

Sukupuolisensitiivisyys varhaiskasvatuksessa tarkoittaa, että varhaiskasvatuksen henkilöstö välttää oletusten tekemistä esimerkiksi vaatteiden värin tai hiusten pituuden perusteella. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kiinnittää huomiota millä sanoilla puhuttelee lapsia ja käyttää neutraaleja ilmaisuja lapsista. Sukupuolisensitiivisyys ei kiellä tyttöjen ja poikia olemassaoloa, vaan ohjaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä kiinnittämään huomiota puheessa käytettäviin ilmaisuihin.

5 Nykytilan kartoitus

5.1 Yksikkökohtaiset toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat 2023–2024

Euran kunnan varhaiskasvatuksessa on tehty yksikkökohtaiset toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat kauden 2023–2024 alussa. Suunnitelman laatimiseen kuului aiheeseen tarkemmin tutustuminen, nykytilanteen selvittäminen eri havainnointimenetelmiä apuna käyttäen, kehittämiskohteiden valitseminen ja lopuksi myöhemmin arviointi, miten kehittämiseen valitut toimenpiteet ovat vaikuttaneet tilanteisiin. Alla olevassa taulukossa on esitelty koko kunnan alueella esille nousseet kehitettävät aiheet, tavoitteet ja kehittämistoimenpiteet.

Kehitettävät aiheet	Tavoitteet	Kehittämistoimenpiteet
•Lasten kehuminen ja hyvän huomaaminen •Lasten myönteinen kohtaaminen •Leikki ja lelujen yhdistäminen •Positiivinen ilmapiiri •Kaverisuhteet •Henkilöstön äänenkäyttö •Sukupuolineutraalius arjessa	•Lapsille annettavat kehut ja positiiviset kokemukset •Monipuoliset kaverivaihtoehdot •Jokaisen näkeminen omana itsenään	•Havainnointi •Henkilöstön tietoinen toiminta kaikissa tilanteissa •Läheisyyden kehän laatiminen •Kirjaaminen •Ohjattu leikki •Ohjattu leikin ja leikkijöiden valinta •Monimuotoisuuden teemaviikko

5.2 Anonyymi kyselylomake

Euran kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstö vastasi kyselomakkeeseen (LIITE 1), jossa selvitettiin heidän näkemystään Euran kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus nykytilanteesta. Henkilöstön vastauksissa korostui näkemys, että varhaiskasvatus on tasa-arvoista ja yhdenvertaista lasten kesken. Henkilöstö kohtaa lapsia yksilöinä ja ohjaa erilaisiin leikkeihin sukupuolesta riippumatta.

Haasteeksi kyselyn vastauksissa nousi ajan ja huomion jakaminen lasten kesken, etenkin jos ryhmässä oli enemmän tukea tarvitsevia lapsia, resurssipula henkilöstössä tuntuu etenkin näissä tilanteissa. Haastavaa on myös monien eri uskontojen ja kulttuurien tapojen ja juhlien sisällyttäminen arkeen. Haasteeksi henkilöstö koko myös uskonnollisten tilaisuuksien rinnalla vaihtoehtoisen toiminnan järjestämisen sekä henkilökunnan jakautumisen näihin.

Tueksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioihin toivottiin aiheesta keskustelua, muistuttamista ja tiedon jakamista.

5.3 SWOT-analyysi

Leikki on varhaiskasvatusikäiselle lapselle erittäin merkityksellistä. Leikkiessään lapsi oppii monia taitoja ja omaksuu samalla tietoa. Leikki motivoi lasta ja tuottaa hänelle iloa. Varhaiskasvatuksessa tulee arvostaa leikkiä itsessään merkittävänä toimintana lapselle sekä ymmärtää sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

SWOT-analyysissa varhaiskasvatusyksiköiden tiimeissä pohdittiin leikin luomia vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta mietittäessä.

Leikin vahvuudet

Leikin vahvuuksiin tiimit olivat arvioineet lasten osallisuuden leikkien valintaan (niin tarjolla oleviin leluihin/leikkeihin kuin valintaankin), aikuisen roolin tukemassa ja rikastamassa leikkiä, leikkien sukupuolettomuuden ja leikkien tasa-arvoisuuden.

Leikin heikkoudet

Heikkouksia leikillä varhaiskasvatuksessa on lasten omat ennakkoluulot sukupuolista ja kommentit toisilleen liittyen leikkivalintoihin, aikuisten liittyminen tiettyjen lasten tueksi

useammin kuin toisten, lelujen epäetnisyys, ryhmien suuri ikähaarukka, lasten todellinen mahdollisuus vaikuttaa uusiin leluihin (myös rajallinen säilytystila, materiaalit ja budjetti vaikuttaa lelujen hankintoihin).

Leikin mahdollisuudet

Leikin mahdollisuuksissa esiin nousivat leikin mahdollisuus yhdistää erilaisia leikkijöitä keskenään ja samassa tilassa leikkiminen myös synnyttää helpommin erilaisia yhteisleikkejä. Leikkien vaihtelu riittävän usein lasten mielenkiintojen mukaan lisää leikkien mielenkiintoa, rauhallisuutta ja pitkäjänteisyyttä.

Leikin uhat

Leikin uhkana esille nousivat lasten valitessa aina saman kaverin ja saman leikin, lasten pelko saada negatiivisia kommentteja leikkivalinnoistaan ja leikkien ulkopuolelle jääminen. Uhaksi myös luokiteltiin, jos kasvattaja tai tiimi ei arvioi toimintaansa tietoisesti tietyin aikavälein ja ajautuu huomaamattaan vanhojen stereotypioiden luomaan ajatusmaailmaan.

5.4 Lasten haastattelut

Euran kunnan varhaiskasvatuksesta valittiin kymmenen viisivuotiasta lasta osallistumaan anonyymiin haastatteluun, jossa lapset saivat vastata tasa-arvoon- ja yhdenvertaisuuteen liittyviin kysymyksiin tabletilla. Kasvattaja luki kysymyksen ääneen, jonka jälkeen lapsi sai itse valita haluamansa vastauksen, joka oli selkeytetty lapselle kuvin. (Haastattelu LIITE 3) Alla olevassa taulukossa haastattelun tulokset. (Haastattelun tulokset LIITE 4)

KYSYMYS	**KYLLÄ %**	**EI %**
Leikkialueet sopivat tytöille ja pojille	80 %	20 %
Leikkipaikkoihin pääsevät kaikki	90 %	10 %
Lapset saavat kertoa mielipiteensä	100 %	-
Aikuiset kuuntelevat lapsia	80 %	20 %

Kaikilla on mahdollisuus kertoa ideoita leikkeihin	90 %	10 %
Kaikki leikkivät kaikkien kanssa	70 %	30 %
Jokainen lapsi ja aikuinen saa olla sellainen kuin on	90 %	10 %
Ryhmässä lelut ja muut tarvikkeet ovat kaikkien saatavilla	90 %	10 %
Ryhmässä on helppo käydä vessassa	90 %	10 %
Ryhmässä on helppo ottaa ruokaa	90 %	10 %
Ryhmässä saa valita kenen vieressä istuu esimerkiksi piirissä tai ruokailussa	60 %	40 %

6 Tavoitteet

6.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu varhaiskasvatuksessa on ollut velvoittavaa 1.6.2023 alkaen. Varhaiskasvatuksessa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelussa on tavoitteena herättää varhaiskasvatuksen henkilöstö pohtimaan omia arvoja ja asenteita, jotka saattavat olla esteenä tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumiselle.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun tavoitteena on purkaa mahdollisia eriarvoistavia toimintatapoja ja kehittää varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa toimintakulttuuria tasa-arvoiseksi ja yhdenvertaiseksi. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on koko henkilöstön asia. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttaminen ja kehittäminen on jatkuva prosessi.

Varhaiskasvatuksessa päiväkodin johtajan vastuulla on pedagoginen johtaminen, joka on varhaiskasvatuksen tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä. Päiväkodinjohtajan vastuulla on, että henkilöstöllä on edellytykset toteuttaa laadukasta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä, joka tarkoittaa esimerkiksi henkilöstön kouluttamista ja keskustelukulttuurin ylläpitämistä.

6.2 Inklusiivisen toimintakulttuurin kehittäminen

Varhaiskasvatuksen inklusiivisen toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteena on koko henkilöstön omien arvojen ja asenteiden tarkastelu. Inklusiivinen toimintakulttuuri voi kehittyä, kun henkilöstö sitoutuu edistämään lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Tavoitteena on myös henkilöstön ohjaustavan ja toiminnan tarkastelu inkluusion näkökulmasta. Henkilöstön huomatessa omassa ohjauksessa erilaisia asenteita esimerkiksi eri sukupuolia kohtaan, tulee henkilöstön pohtia, kuinka omaa ohjausta voi muuttaa.

Inklusiivisen toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteena on antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus osallistua toimintaan, riippumatta lapsen taidoista ja valmiuksista. Tukea tarvitsevan lapsen kohdalla tavoitteena on henkilöstön ohjaustapojen, vuorovaikutuksen ja toiminnan muokkaaminen lapsen valmiuksiin sopivaksi. Tavoitteena on antaa jokaisen lapsen tuoda esille omat vahvuutensa ja näkemyksensä ja ottaa ne huomioon varhaiskasvatuksen toiminnassa. Tavoitteisiin kuuluu myös lasten välisten suhteiden tarkastelu. Tarkastelun tavoitteena on kiinnittää huomiota tilanteisiin, joissa lapset saattavat sulkea kavereita ulos yhteisestä toiminnasta.

6.3 Leikin mahdollistaminen kaikille lapsille

Tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa varhaiskasvatuksessa on tavoitteena mahdollistaa leikki kaikille lapsille. Tavoitteena on tehdä varhaiskasvatuksen toimintakulttuurista ja leikkiympäristöistä leikkiin kannustava ja innostava.

Tavoitteena on tunnistaa mahdolliset leikkiä rajoittavat tekijät, kuten erilaiset mahdolliset vihjeet lapsen leikkiympäristössä, jotka saattavat huomaamatta ohjata lasta tiettyyn leikkiin. Leikin havainnointi on tärkeää, millä tavoin lapsi valitsee leikin, leikkivälineet ja leikkikaverin ja mitkä kaikki asiat lapsen ympäristössä leikkiin liittyviin valintoihin vaikuttaa. Tavoite on, että mikään leikki tai leikkiväline ei rajaudu lapsen valinnoista pois, esimerkiksi sukupuolen takia.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tavoitteena on tarkastella leikkivälineitä ja leikkiympäristöjä kriittisesti ja pohtia onko näissä lapsia eriarvoiseen asemaan asettavia tekijöitä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö voi ottaa tavoitteeksi havainnoida leikkikaveri- ja leikkivälinevalintoja tasaisin väliajoin, jolloin huomataan lasten kesken tapahtuvat keskustelut leikeistä paremmin ja on mahdollista tukea lapsia näissä tilanteissa.

6.4 Syrjinnän ehkäisy

Syrjinnän ehkäisyn tavoite on, että kaikkia varhaiskasvatuksessa olevia lapsia, heidän huoltajiaan ja varhaiskasvatuksen henkilöstöä kohdellaan kaikissa tilanteissa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien määrittämällä tavalla. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee olla tietoisia, että syrjintä on kielletty yhdenvertaisuuslaissa, monissa kansallisissa laissa ja rikoslaissa. Syrjintä on kielletty myös kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa.

7 Toimenpiteet

7.1 Sukupuolisensitiivinen kasvatus

Sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee tiedostaa omat sukupuoleen liittyvät stereotypiat. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kiinnittää lasten ohjauksessa huomiota sanavalintoihin ja pyrkii tietoisesti muuttamaan mahdollisia ennakko-oletuksiin liittyviä toimintatapoja. Varhaiskasvatuksen henkilöstö pyrkii välttämään puheessaan esimerkiksi tytöttelyä ja pojittelua ja käyttää esimerkiksi lasten nimiä tai neutraalia lapset sanaa.

Sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa varhaiskasvatuksen henkilöstö kiinnittää tietoisesti huomiota siihen, millä tavalla lapset jaetaan esimerkiksi leikkeihin tai millaista toimintaa lapsille tarjotaan. Sukupuolisensitiivisessä kasvatuksessa varhaiskasvatuksen henkilöstö pyrkii päästämään irti ajattelumalleista, joissa sukupuoli määrittää esimerkiksi lapsen kiinnostuksen kohteet. Sukupuolisensitiivinen kasvatus ei kuitenkaan kiellä tyttöjen ja poikien olemassaoloa tai näiden sanojen käyttöä, vaan ohjaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä pohtimaan ja arvioimaan niiden käyttö ja tarpeellisuutta.

Sukupuolisensitiivistä kasvatusta tukee materiaalit, kuten laulut, lorut, kirjat ja lelut, jotka eivät ole sukupuolitettuja. Varhaiskasvatuksen henkilöstön on hyvä tarkastella käytössä olevia materiaaleja kriittisesti, ja pohtia, onko niissä eriarvoistavia tekijöitä.

7.2 Leikin merkitys tasa-arvon ja inkluusion toteutumisessa

Leikillä ei ole sukupuolta. Varhaiskasvatuksen henkilöstö poistaa rajoitteet liittyen leikkiin. Varhaiskasvatuksen henkilöstö varmistaa, että leikkivälineet ovat kaikkien saatavilla, eikä niiden käyttöä määritä sukupuoli. Varhaiskasvatuksen henkilöstö varmistaa, että kaikilla lapsilla on yhtäläinen mahdollisuus tutustua monipuolisesti eri leikkeihin, riippumatta hänen sukupuolestaan tai muista ominaisuuksista.

SWOT-analyysissä (LIITE 2) leikin uhaksi nostettiin aina saman leikkikaverin tai leikin valinta, sekä leikin ulkopuolelle jääminen. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on merkittävä rooli tukea jokaista lasta leikkiin pääsyssä. Leikistä ja leikkivälineistä voi tehdä arvonnan, jolloin kaikki lapset saavat mahdollisuuden tutustua uusiin leikkivälineisiin ja leikkikavereihin. Arvonnan suorittamistavassa kannattaa käyttää mielikuvitusta ja ottaa lapset mukaan arpomiseen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön oma innostuminen ja leikillisyys saavat lapset huomaamaan, että arvonta on hauskaa ja sitä kautta voi saada uusia ystäviä. Leikkiessään uuden kaverin kanssa lapsi oppii myös, että toisen kanssa voi leikkiä riippumatta ikäerosta, kielestä tai sukupuolesta.

7.3 Tukea tarvitsevien lasten osallisuus

Varhaiskasvatuksen lapsiryhmä tarvitsee toimiakseen selkeät, henkilöstön yhdessä päättämät toiminnalliset rakenteet ja sisällöt. Lapsiryhmän omaan suunnitelmaan, Euran kunnan varhaiskasvatuksessa ryhmävasuun, voidaan kirjata esimerkiksi toiminnan rakenteet, käytettävissä olevat tilaratkaisut ja tiimin työntekijöiden työnjako. Lapsiryhmän muotoutuminen ottaa aikaa ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä on tukea lapsia ryhmädynamiikan muodostamisessa, vuorovaikutuksessa ja ryhmässä toimimisessa.

Lapsen yksilölliset tuen tarpeet vaikuttavat siihen, minkälainen kokemus lapsiryhmässä oleminen on lapselle. Varhaiskasvatuksen henkilöstön on tärkeää tunnistaa lapsilla olevat erilaiset tuen tarpeet, erilaiset odotukset ja erilaiset huomion tarpeet. Lasten yksilöllisyyden huomioiminen vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstöltä tutustumista lapseen, aikaa ja ennakkoluulottomuutta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön omat asenteet siirtyvät helposti ryhmän muihin lapsiin. Henkilöstö voi näin ollen huomaamatta vaikeuttaa tuen tarpeita omaavan lapsen kaverisuhteiden syntymistä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee huolehtia, että jokainen lapsi tulee hyväksytyksi omana itsenään lapsiryhmässä. Kaikilla lapsilla tulee olla samat mahdollisuudet onnistumisen kokemuksiin tuen tarpeista riippumatta. Lapsen mahdollisia vaikeuksia lapsiryhmässä toimimiseen ehkäistään pohtimalla ennakkoon pedagogisia järjestelyitä ja erilaisia työtapoja. Näitä järjestelyjä voivat olla esimerkiksi pienryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristön muokkaaminen lapselle sopivaksi. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on hyvä tuki toiminnan ja työtapojen suunnittelussa.

7.4 Syrjinnän ehkäisyn toimenpiteet

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee kaikessa toiminnassa huomioida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus. Syrjinnän ehkäisy tarkoittaa, ettei ketään aseteta ominaisuuksiensa takia huonompaan asemaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee havainnoida

lapsiryhmää ja puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin. Lasten keskinäisissä suhteissa saattaa esiintyä syrjintään viittaavia piirteitä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee omalla käytöksellään ja puhetavalla mallintaa lapsille toimintatapoja, jotka ohjaavat lapsia toimimaan tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti.

8 Ohjaus ja vuorovaikutus

Varhaiskasvatuksessa henkilöstön tulee valita sellaisia monipuolisia työmenetelmiä ja vuorovaikutustapoja, jotka tukevat lapsen kehitystä ja oppimista. Henkilöstön tapa toimia ja olla vuorovaikutuksessa toimii mallina lapsille, ja lapset omaksuvat henkilöstön kautta varhaiskasvatusyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa on sensitiivistä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tunnistaa lasten yksilölliset tarpeet ja ottaa ne huomioon omassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee antaa kaikille lapsille positiivista huomiota. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee kiinnittää huomiota negatiiviseen huomioon, ja sen kohdistumiseen esimerkiksi aina samaan lapseen. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee huomioida myös sukupuolen, ihonvärin tai muun ominaisuuden vaikutus huomion saamiseen.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee kiinnittää leikkiin ohjauksessa huomiota vaikuttaako lapsen sukupuoli siihen, mihin leikkiin lapsi ohjataan. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee pohtia, onko leikit ja leikkivälineet monipuolisia ja kaikkien saatavilla. Varhaiskasvatuksen henkilöstön on tärkeää huomioida omassa puheessa arvostavat ja kannustavat sanamuodot. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee puuttua lasten välisiin stereotyyppisiin kommentteihin ja tuoda lasten puhetapoihin uusia näkökulmia.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö käyttää vuorovaikutuksen tukena esimerkiksi kuvia kuvaamaan päiväohjelmaa. Vuorovaikutuksen tukena voidaan käyttää myös tukiviittomia. Vuorovaikutuksessa lapsen kanssa ovat tärkeitä myös eleet, kosketus ja kehonkieli.

9 Yhteistyö huoltajien kanssa

Varhaiskasvatus tekee jatkuvasti yhteistyötä huoltajien kanssa. Huoltajien kanssa keskustellaan päivittäin lapsen tuonti- ja hakutilanteissa ja näiden lisäksi käydään ennakkoon sovittuja keskusteluita. Nämä kohtaamiset mahdollistavat luottamuksellisen ja avoimen vuorovaikutussuhteen muodostamisen. Huoltajien kanssa tehtävän

yhteistyön tavoitteena on sitoutua yhdessä lapsen turvallisen kasvun, kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseen.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö huomioi perheiden monimuotoisuuden ja suhtautuu ammatillisesti ja kunnioittavasti perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, perinteisiin ja kasvatusnäkemyksiin. Huoltajilla tulee olla mahdollisuus ymmärtää ja tulla ymmärretyksi. Tarvittaessa keskusteluihin kutsutaan tulkki. Tulkki on sekä huoltajien että henkilöstön oikeus. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä on tukea lasten perhesuhteita.

Huoltajilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Yhteistyö varhaiskasvatuksen henkilöstön ja huoltajien välillä perustuu aitoon kohtaamiseen, kuunteluun ja luottamukseen.

Lähteet

Eura. 2022. Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Lapselle hyvä päivä euralaisessa varhaiskasvatuksessa. https://www.eura.fi/wp-content/uploads/2022/08/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022-euran-kunta.pdf

Finlex. Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta. https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609

Finlex. Yhdenvertaisuuslaki. https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325

Loistosetlementti. Sukupuolisensitiivisyys. https://loistosetlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/

Mykkänen J. & Böök M-L. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Koivula M., Siippainen A. & Eerola-Pennanen P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.

Ojala M. 2020. Perusteita ja haasteita varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun alun kehittämiselle erityisesti lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta. Kasvatustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Helsingin yliopisto. Helsinki: Unigrafia.

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Turenki: Hansaprint Oy.

Opetushallitus. Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelu. https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa

Pihlaja P. & Viitala R. 2018. Varhaiserityiskasvatus. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Ranta S. 2021. Kasvun juuret. Miten tuen lapsen oppimista ja hyvinvointia? Jyväskylä: PS-Kustannus.

Tasa-arvoinen varhaiskasvatus. Sukupuolisensitiivisyys. https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/aiheet/nakokulmat/sukupuolisensitiivisyys/

Tasa-arvoinen varhaiskasvatus. Menetelmäpankki. https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/menetelmapankki/

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.
https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadoskokoelma/2018/540#OT0_OT2

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. Syrjintä. https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/syrjintä

LIITE 1

Miten tasa-arvo näkyy lapsen kohtaamisessa ja ohjaamisessa omassa työssäsi kasvattajana? Entä yhdenvertaisuus?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Minkälaisissa tilanteissa tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden huomioiminen on työssäsi haastavaa?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Minkälaisiin tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -asioihin toivoisit tukea?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____(Voit tarvittaessa jatkaa myös paperin toiselle puolelle.)

LIITE 2

SWOT-ANALYYSI

Tasa-arvoisella leikillä tarkoitetaan, että jokaisella lapsella riippumatta hänen sukupuolestaan, on samat mahdollisuudet leikin, leikkialueen ja leikkivälineiden valinnassa.

Pohtikaa yhdessä tiimissä, minkälaisena leikki näyttäytyy teidän ryhmässänne tasa-arvon näkökulmasta. SWOT-analyysi antaa sekä arvokasta tietoa jo toimivista käytänteistä liittyen leikkiin että mahdollisista kehittämiskohteista.

S= Vahvuudet, W= Heikkoudet, O= Mahdollisuudet, T= Uhat

Kysymyksiä pohdinnan tueksi:

1. Yhdistetäänkö tietyt lelut ja leikit tietylle sukupuolelle? Voiko tätä tapahtua tiedostamatta?
2. Miten lelut ja leikkialueet on järjestetty, onko tiettyjä tiloja sukupuolitettu esimerkiksi värien kautta?
3. Millaiseen leikkiin lapsia ohjataan, vaikuttaako lapsen sukupuoli tai muu asia tähän?
4. Saavatko lapset vaikuttaa lelu- ja materiaalivalintoihin?
5. Millä tavoin päätökset leikissä tehdään, kuinka aikuinen on mukana leikissä?
6. Tuetaanko kaikkia lapsia saamaan äänensä kuuluviin?
7. Jos teille tulee mieleen jotakin muuta, mihin leikki vaikuttaa, niin kirjatkaa ihmeessä myös sen kannalta

SWOT-analyysin vastauksia käytetään Anna Aholan ja Johanna Kauppilan opinnäytetyön tukena, osana Euran kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.

SWOT-analyysi pohja löytyy seuraavalta sivulta. Tarvittaessa vastauksia voi jatkaa toisellekin paperille. Vastaukset tulevat meille anonyymeina.

LIITE 2

VAHVUUDET **HEIKKOUDET**

MAHDOLLISUUDET **UHAT**

LIITE 3

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

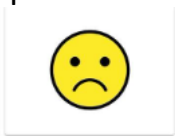

1. Meidän ryhmän kaikki leikkialueet sopivat sekä tytöille että pojille?

Kyllä Ei

2. Meidän ryhmässä (sekä sisällä että ulkona) kaikki lapset pääsevät kaikkiin leikkipaikkoihin?

Kyllä Ei

3. Meidän ryhmässä kaikki lapset saavat kertoa mielipiteensä

Kyllä Ei

4. Meidän ryhmässä aikuiset kuuntelevat lapsia

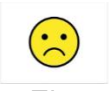

Kyllä Ei

5. Meidän ryhmässä kaikilla lapsilla on mahdollisuus kertoa ideoita, mitä leikitään, rakennellaan, askarrellaan, jumpataan, luetaan tms.

Kyllä Ei

6. Meidän ryhmässä kaikki leikkivät kaikkien kanssa

Kyllä Ei

7. Meidän ryhmässä jokainen lapsi ja aikuinen saa olla sellainen kuin on

Kyllä Ei

LIITE 3

8. Onko meidän ryhmässä lelut ja muut tavarat helposti saatavilla eli onko helppo ottaa askarteluvälineet, pelit, jumppavälineet?

Kyllä

Ei

9. Onko meidän ryhmässä helppo käydä vessassa?

Kyllä

Ei

10. Onko meidän ryhmässä helppo ottaa ruokaa?

Kyllä

Ei

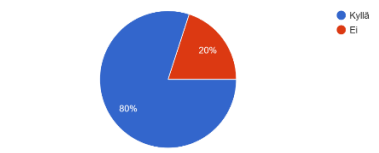
11. Meidän ryhmässä saa valita itse kenen vieressä istuu esimerkiksi aamupiirissä, ruokalassa, satuhetkellä.

Kyllä

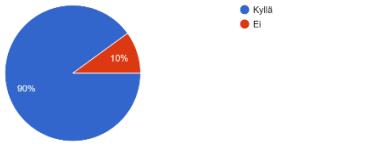

Ei

LIITE 4

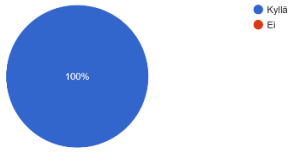
1. Meidän ryhmän kaikki leikkialueet sopivat sekä tytöille että pojille?
10 vastausta

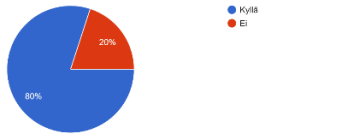
2. Meidän ryhmässä (sekä sisällä että ulkona) kaikki lapset pääsevät kaikkiin leikkipaikkoihin
10 vastausta

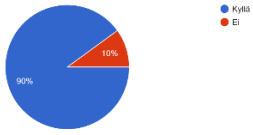
3. Meidän ryhmässä kaikki lapset saavat kertoa mielipiteensä
10 vastausta

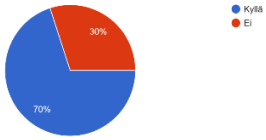
4. Meidän ryhmässä aikuiset kuuntelevat lapsia
10 vastausta

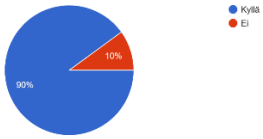
5. Meidän ryhmässä kaikilla lapsilla on mahdollisuus kertoa ideoita, mitä leikitään, rakennellaan, askarrellaan, jumpataan, luetaan tms.
10 vastausta

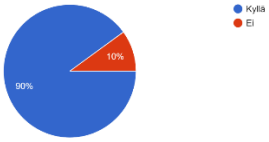
6. Meidän ryhmässä kaikki leikkivät kaikkien kanssa
10 vastausta

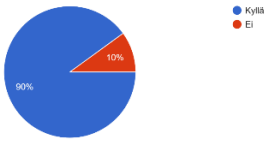
7. Meidän ryhmässä jokainen lapsi ja aikuinen saa olla sellainen kuin on
10 vastausta

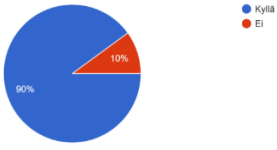
8. Onko meidän ryhmässä lelut ja muut tavarat helposti saatavilla eli onko helppo ottaa askarteluvälineet, pelit, jumppavälineet?
10 vastausta

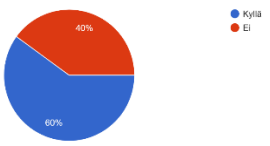
9. Onko meidän ryhmässä helppo käydä vessassa?
10 vastausta

10. Onko meidän ryhmässä helppo ottaa ruokaa?
10 vastausta

11. Meidän ryhmässä saa valita itse kenen vieressä istuu esimerkiksi aamupiirissä, ruokalassa, satuhetkellä.
10 vastausta

LIITE 5

Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman arviointi

Arvioikaa, kuinka seuraavat väittämät toteutuvat teidän tiimissänne.

Arviointiasteikko

0= Ei toteudu

1= Toteutuu osittain

2= Toteutuu

Aihe 1. Ohjaus ja vuorovaikutus

Arviointi 0–2	Väittämä	Perustelut
	Kaikki lapset ryhmässämme saavat positiivista huomiota, lapsia kannustetaan ja kehutaan tasa-arvoisesti riippumatta lapsen sukupuolesta, ihonväristä tai muusta ominaisuudesta	
	Kaikki lapset ryhmässämme saavat apua ja heitä kannustetaan omatoimisuuteen riippumatta sukupuolesta	
	Jaamme puheenvuoroja lapsille tasapuolisesti	
	Emme vaadi eri asioita tytöiltä ja pojilta eikä lapsen ohjaaminen määrity hänen sukupuolensa mukaan	
	Lapsille opetetaan tunne- ja kaveritaitoja	

Aihe 2. Lelut, materiaalit ja oppimisympäristö

Arviointi 0–2	Väittämä	Perustelut
	Lapsille on tarjolla monipuolisesti leluja, pelejä ja kirjoja, joissa näkyy erilaisuutta. Esimerkiksi nukkeja eri ihonväreillä, kirjoja, joissa käsitellään erilaisuutta	
	Kaikkia lapsia tuetaan tutustumaan uusiin leluihin ja leikkeihin eikä leikkiin ohjaamisessa vaikuta lapsen sukupuoli	

	Leikkitilat ja oppimisympäristö eivät ole sukupuolitettu värien kautta	
	Luemme lapsille monipuolisesti erilaisia kirjoja ja puutumme ennakkoasenteisiin (esimerkiksi poliisi voi olla naishahmo tai mieshahmo voi olla sairaanhoitaja)	

Aihe 3. Lasten osallisuus

Arviointi 0–2	Väittämä	Perustelut
	Toimintamme on suunniteltu niin, että jokainen lapsi pystyy osallistumaan omien taitojen ja valmiuksien mukaan	
	Ryhmässämme on turvallinen ilmapiiri, jossa jokainen lapsi uskaltaa jakaa tunteitaan ja kokemuksiaan	
	Pyydämme lapsilta palautetta esimerkiksi hymynaamoilla tai haastatteluilla	
	Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa materiaali- ja leluhankintoihin	
	Ryhmässämme puhutaan rohkeasti erilaisuudesta ja tartutaan lasten aloitteisiin	
	Lapsia opetetaan arvostamaan ja tunnistamaan omia vahvuuksia ja kykyä ja varmuutta puolustaa itseään tuetaan	

Aihe 4. Huoltajien kohtaaminen

Arviointi 0–2	Väittämä	Perustelut
	Henkilöstö suhtautuu ammatillisesti ja kunnioittavasti monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, uskontoihin ja kasvatusnäkemyksiin	
	Suomea opettelevien perheiden kanssa vuorovaikutusta tuetaan elein, ilmein ja esimerkiksi kuvin.	
	Lomakkeissa on huomioitu perheiden moninaisuus ja tulkkia käytetään tarvittaessa	
	Huoltajat kutsutaan tasapuolisesti vasukeskusteluihin ja huoltajille kerrotaan tasapuolisesti lapsen päivästä	
	Perheille on kerrottu varhaiskasvatuksen tasa-arvoisista ja yhdenvertaisista toimintatavoista ja heillä on mahdollisuus kertoa omista havainnoista ja toiveista	